

venoient se rallier" ? (1) De Prins van Oranje was een dier zeldzame mannen, die de geschiedenis beheerschen, die het levensrad zijn, dat een geheel tijdvak beweegt en doet handelen, die de uitdrukking zijn van de eeuw, die zij beleven; hij heeft zich tot die hoogte weten te verheffen, dat in de Nederlanden aller oogen naar hem gericht waren, dat aller daden zich naar de zijne regelden, dat aller meening de zijne volgde; hij gaf het ontstaan aan een nieuw tijdvak in de geschiedenis van ons vaderland, handelde nog immer voort, ook ná zijn dood, door den voortgang en de voleinding van 't werk, dat hij had aangevangen en met zijn geest nog altoos bleef bezielen. 't Is daarom van het hoogste belang, ja! bepaald noodzakelijk den persoon des Prinsen en zijn karakter tot in de minste bijzonderheid wel te kennen, zijne daden, ook die meer van ondergeschikten, zelfs huisselijken aard zijn, maar tot de naauwkeurige kennis zijns karakters kunnen bijdragen, toe te lichten; want dan eerst zal men in staat gesteld worden van te beter en te zuiverder over de gansche geschiedenis van dat tijdvak te oordeelen. Was de Zwijger een braaf, een waarachtig vroom, een, in den waren zin des woords, groot man, dan ontleent de geschiedenis dier jaren voor groot gedeelte aan hem haar heilig en groot karakter; maar was het leven des eersten aanvoorders niet zoo eervol en heilig, dan zullen die gezegende dagen der zestiende eeuw ook veel van hun betooverend schoon en goddelijke heiligheid verliezen.

Daarbij, Oranje wordt geheeten de »vader des vaderlands." Dat is een heilig woord en zegt zoo veel!.... De vadersnaam — hij is de uitdrukking der hoogste weldaad, der volstreckte afhankelijkheid, van den naauwsten band, der innigste liefde. Welke heilige gevoelens,

(1) Archives ou correspondance inédite de la Maison d'Orange-Nassau; Tom. IV, pag. LXIII.